

(Wy)bryk Mietczyńskiego jako sposób na budowanie komunikacyjnych mostów w polonistycznej edukacji literackiej

Mietczyński's (Wy)bryk as a Way of Building Bridges of Communication in Polish Language and Literature Education

Olga Szaniawska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID 0009-0008-9987-1629

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań prowadzonych w ramach pracy licencjackiej na temat języka streszczeń audiowizualnych publikowanych przez Miecia Mietczyńskiego, które zestawione były z opiniami uczniów i nauczycieli na jego temat. Praca przedstawia twórczość youtubera jako sposób budowania komunikacyjnych mostów między uczniem a dziełem literackim, co może ułatwiać młodemu odbiorcy spotkanie z lekturą, które wpisuje się w ramy tzw. edurozrywki. Pokazuje też zagrożenia, które może nieść korzystanie z tych materiałów w trakcie edukacji szkolnej. Zebrane wypowiedzi uczniowskie i nauczycielskie ukazują też istotne różnice między tymi grupami, co związane jest ze sposobem korzystania z materiałów publikowanych w przestrzeni internetowej przez youtuberów.

Słowa kluczowe: Mietczyński, streszczenia audiowizualne, mosty komunikacyjne, kryzys czytelnictwa, edurozrywka

Abstract: The aim of the article is to present the results of research conducted as part of the bachelor's thesis on the language of audiovisual summaries published by Mieciu Mietczyński, which were juxtaposed with the opinions of students and teachers about it. The work presents the work of the youtuber as a way of building communication bridges between the student and the literary work, which can make it easier for the young recipient to encounter a book that fits into the framework of the so-called edutainment. It also shows the dangers that the use of these materials can bring during school education. The collected statements from students and teachers also show significant differences between these groups, which are related to the way YouTubers use materials published on the Internet.

Key words: Mietczyński, audiovisual summaries, communication bridges, crisis of reading, edutainment

Wstęp

Komunikacja ze współczesnym uczniem stanowi niemałe wyzwanie dla nauczycieli języka polskiego. Dzieje się tak między innymi ze względu na nieustanny, bardzo dynamiczny rozwój młodomowy, będącej najbardziej reaktywną odmianą współczesnej polszczyzny (Wileczek 2021, 185–206). Silne wyodrębnienie psycholektu młodzieżowego od innych wariantów języka (Baniecka 2008, 157–169) stanowi również przeszkodę w sprawnej komunikacji ucznia z nauczycielem, ponieważ jej uczestnicy nierzadko posługują się odmiennymi kodami. Podobna sytuacja ma miejsce także w sytuacji kształcenia literackiego, kiedy niespójność komunikacyjna zachodzi pomiędzy uczniem a dziełem. Największymi barierami są język utworów (kod) odległy od współczesnego oraz tematyka (kontekst) poruszana w literaturze, często niedzisiejsza, trudna do przyswojenia, obca młodemu odbiorcy. Wielu polonistów spotyka się również z niechęcią uczniów do samodzielnego zapoznawania się z oryginalną treścią lektur szkolnych lub czytania w ogóle. Przymus szkolny, brak czasu i niezrozumiałość obowiązkowych tekstów prowadzą do poszukiwania przez uczniów alternatywnych metod poznawania treści (Szaniawska 2025, 10). Mowa tu o różnego rodzaju streszczeniach i brykach dostępnych w przestrzeni internetowej, których popularność wciąż rośnie. Jednymi z najczęściej oglądanych opracowań lektur szkolnych są audiowizualne materiały dostępne na kanale youtubowym Miecia Mietczyńskiego (Bartłomieja Szczęśniaka).

Zrzut ekranu 1. Mieciu Mietczyński, *Streszczenia lektur - „Dziady cz. II”*, opublikowano 6.03.2015 r.

Youtuber słynie ze streszczania i interpretowania klasyków polskiej literatury z użyciem języka potocznego oraz często wulgarnego. Jego filmy cieszą się dużą oglądalnością, niektóre z nich osiągnęły ponad dwa miliony wyświetleń. Stresz-

czenia, które tworzy, dzielą się na krótkie, kilkunastominutowe i rozszerzone, trwające nawet kilka godzin. Mietczyński tworzy streszczenia od 2015 roku, a podczas swojej wieloletniej działalności opublikował już pięćdziesiąt siedem filmów¹. Autor jest wciąż aktywny w Internecie, a ostatni materiał, w którym streszcza *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego, opublikował w kwietniu 2025 roku². Choć jego bryk budzi wiele kontrowersji, zwłaszcza w środowisku pedagogicznym, to działalność Mietczyńskiego można zdecydowanie uznać za fenomen edurozrywkowy. We współczesnych realiach kryzysu czytelnictwa i problemów z rozumieniem odbieranych treści (Międzynarodowe Badanie Kompetencji Osób Dorosłych 2023), bardzo ważne jest to, by budować mosty komunikacyjne na lekcjach języka polskiego. Pokazywanie nauczycielom i uczniom, na przykładzie dokonania Mietczyńskiego, że rozmowa o literaturze nie musi być nudna, monotonna czy poważna, jest kluczem do poprawy efektywności aktów komunikacyjnych w przestrzeni szkolnej.

W odpowiedzi na wyżej wskazane problemy dotyczące czytelnictwa i czasami niezrozumiałego dla uczniów języka obecnego podczas kształcenia polonistycznego w niniejszym artykule przedstawię twórczość wspomnianego youtubera. Poprzez analizę wybranych cech językowych bryków audiowizualnych Mietczyńskiego pokażę elementy składające się na atrakcyjność językową, która buduje popularność tego twórcy wśród młodzieży. (Wy)bryk Mietczyńskiego będzie stanowić w niniejszej pracy przykład sposobu nawiązania komunikacji między uczniem a dziełem literackim funkcjonującym w obszarze edurozrywki. Analizę poszerzę o przedstawienie opinii uczniów i nauczycieli języka polskiego na temat twórczości Mietczyńskiego, które zostały zebrane za pomocą badań ankietowych.

Język streszczeń publikowanych przez Mietczyńskiego

Język filmów Mietczyńskiego jest niejednorodny, bogaty w przeróżne formy oraz zmienny w zależności od poruszanego tematu. Youtuber publikuje na swoim kanale dwa rodzaje materiałów poświęconych kształceniu literackiemu – streszczenia krótkie oraz szczegółowe. W związku z tym, że krótsze wersje opracowań lektur cieszą się na kanale większą popularnością i oglądalnością³, to ich fragmenty stały się podstawą prowadzonych analiz wybranych cech języka. Badaniu poddałam streszczenia: *Dziadów II*, *Zemsty*, *Wesela* i *Makbeta*. Podczas oglądania filmów zwróciłam szczególną uwagę na przekaz językowy, rozumiejąc język szeroko – jako kod werbalny i wizualny.

Pierwszą, najczęściej spotykaną cechą języka streszczeń Mietczyńskiego jest szeroko rozumiana potoczność. Twórca używa słownictwa potocznego nacechowanego, które łączy z silnym obrazowaniem (Bartmiński 1993, 115–134). Charakter wypowiedzi odnosi się również do rozumienia potoczności jako sposobu

¹ Jest to stan na sierpień 2025 roku.

² Informacje pozyskane z kanału na platformie YouTube: mietczynski, <https://www.youtube.com/@mietczynski> [dostęp: 14.08.2025]

³ Średnia liczba wyświetleń pod filmami z rozszerzonymi wersjami streszczeń lektur to około sześćset tysięcy. Pozostałe materiały zawierające streszczenia krótkie zostały obejrzone średnio ponad dwa miliony razy. Jest to stan na marzec 2025.

postrzegania świata (Anusiewicz 1992, 9–20). Mietczyński używa języka bliskiego młodym ludziom. Stara się, aby środki przekazu stanowiły zrozumiały element jego materiałów. W swojej książce pt. *Wykłady Profesora Niczego* pisze:

Postawiłem więc sobie takie zadanie, aby najważniejsze informacje dotyczące największych postaci literatury polskiej i światowej oraz ich dzieł przedstawić w nieco bardziej niekonwencjonalny sposób, tak aby przyswajanie tej wiedzy przychodziło samo i odbywało się z uśmiechem na ustach. Wiem, trochę to zuchwałe, wszak wielu osobom może się nie spodobać próba zmniejszenia dystansu wobec takich tuzów jak Mickiewicz czy inny Hemingway, ale jakoś zawsze wychodziłem z założenia, że byli to jednak tylko, kurde, ludzie i można o nich mówić jak o ludziach. Niekoniecznie językiem uniwersyteckim. Niekoniecznie nawet językiem kulturalnym. Po prostu językiem gościa, z którym pijesz piwo i tak bardzo nie macie już o czym gadać, że ten zaczyna coś pierdolić o Kochanowskim i Wolterze (Mietczyński 2017a, 8–9).

Można zatem uznać, że przystępność języka jest dla autora streszczeń priorytetem, czego skutki są widoczne w publikowanych przez niego materiałach. Mietczyński z łatwością i swobodą porusza się w realiach bliskich młodzieży, nawiązuje do ich rzeczywistości, przywołuje znane uczniom przykłady, które pozwalają na przybliżenie tematu, fabuły lektur. Obrazowanie za pomocą przywoływania przykładów współczesnych młodzieży znajduje się m.in. w streszczeniu lektury *Makbet* Williama Szekspira. Mietczyński, opowiadając treść, mówi: „Pewnego razu spotyka on trzy wiedźmy, które nie mają nic ciekawszego do roboty poza trollowaniem. Jeśli chodzi o pranki to zjadają RavGora⁴ Wapniaka⁵ i tego Wardęgę⁶ na śniadanie” (Mietczyński 2015a, 1:14–1:26). Oprócz użycia spolszczonego anglicyzmu *trollować*, charakterystycznego dla języka potocznego nacechowanego, Mietczyński przywołuje postaci trzech polskich twórców internetowych, którzy byli popularni wśród młodzieży w czasie powstania filmu, tj. w 2015 roku. Porównywanie czarownic z *Makbeta* do współczesnych youtuberów wydaje się absurdalne, jednakże pokazuje, że twórca zna swoich widzów oraz dba o to, by publikowane materiały były dla nich jak najbardziej przystępne. Buduje tym samym most komunikacyjny pomiędzy uczniami, a fragmentem dzieła literackiego. Wzbudzając śmiech i pomagając w zobrazowaniu problematyki omawianej sceny, Mietczyński czyni dany wątek zapamiętywalnym i atrakcyjnym. Pokazuje zniechęconym do czytania młodym odbiorcom, że lektury nie są tak nudne, jak im się wydaje.

Język potoczny nacechowany, którego Mietczyński używa najczęściej, jest obecny w młodomowie na co dzień. Nie jest tajemnicą, że bardzo często słownictwo kolokwialne używane przez młodych ludzi łączy się z wulgaryzmami, których również nie brakuje w wypowiedziach youtubera. Za wulgaryzm w niniejszym

⁴ RavGor – Rafał Górecki, polski youtuber, prankster, twórca internetowy. Na podstawie profilu w mediach społecznościowych: <https://www.instagram.com/ravgor/?hl=pl> [dostęp: 14.08.2025]

⁵ Wapniak – Maciej Wapiński, polski youtuber i twórca internetowy. Na podstawie profilu w mediach społecznościowych: <https://www.instagram.com/rektwapniak/> [dostęp: 14.08.2025]

⁶ Wardęga – Sylwester Wardęga, polski twórca filmowy, youtuber i performer. Na podstawie profilu w mediach społecznościowych: https://pl.wikipedia.org/wiki/Sylwester_Wardęga [dostęp: 14.08.2025]

artykule uznają jednostkę leksykalną nieakceptowalną społecznie, łamiącą tabu językowe, która służy mówiącemu do wyrażania skrajnych uczuć wobec elementów rzeczywistości pozajęzykowej (Grochowski 2001, 19). Wulgaryzmy w wypowiedziach Mietczyńskiego także przyczyniają się nawiązania porozumienia z młodym odbiorcą. Za ich sprawą twórca współczesnia swój język, posługuje się takimi formami wyrazu, jakich używa młodzież. Dzięki temu stawia siebie na równi z uczniami, burzy barierę komunikacyjną, która czasami występuje w realiach szkolnych. Przekraczanie wspomnianych granic dzieje się także za sprawą używania prostych opisów, niemal wyjętych z rozmowy na podwórku:

Papkin to jest typowy przykład cwaniaka za pięćdziesiąt groszy, który nad wyraz dużo opowiada o tym, jaki to z niego nie jest kozak i w ogóle, to jak wczoraj wracał ze sklepu, to napadł go smok, ale go zajeżdżał kurwa tym, śrubokrętem samym. Taki z niego jest wojownik. A tak naprawdę to nie. Tak naprawdę jak przychodzi co do czego, to się okazuje, że jest tym typem człowieka, który jak pojawia się rachunek w restauracji to mówi, że o, zapomniałem akurat karty dzisiaj, albo jak jest jakaś bójka to akurat go boli ręka i w ogóle zostawił żelazko w domu włączone i musi zniknąć (Mietczyński 2017b, 5:15–5:49).

Powyższa charakterystyka Papkina z *Zemsty* Aleksandra Fredry została wypowiedziana językiem potocznym, przystępnym dla współczesnego nastolatka. Mietczyński stara się, aby opisy w jego filmach były jak najbardziej zbliżone do codziennego języka jego odbiorców. Młodzież używa wulgaryzmów w codziennej komunikacji (Wileczek 2021, 185–206), zatem użycie podobnego słownictwa emocjonalnie nieobojętnego w materiałach, które mają wywrzeć na młodych wpływ, jest uzasadnione. Gdy młody człowiek ogląda film o charakterze edukacyjno-rozrywkowym i słyszy język, którym porozumiewa się w codziennych sytuacjach, postrzega taki przekaz jako atrakcyjny, a pośrednie spotkanie między nim a utworem literackim staje się udane, bo komunikatywne. Warto zauważyć, że w powyższym przykładzie Mietczyński stosuje również przekład kulturowy, w którym zmienia zarówno język, jak i konteksty kulturowe, współczesnia sytuację przedstawioną w utworze literackim. Wypowiedź jest stylizowana na rówieśniczą dyskusję, co jeszcze bardziej zwiększa szanse na zrozumienie przekazu przez ucznia.

Mietczyński pozwala sobie także na pozajęzykowe zachowania, które łamią tabu społeczne. Za pomocą gestów wyraża swoje emocje, negatywny stosunek do epoki literackiej, z której pochodzi omawiane przez niego dzieło literackie. W streszczeniu *Dziadów II* Adama Mickiewicza youtuber nie tylko używa wulgarne słownictwa, ale również rzuca książką, co uznaje się za akt nieakceptowalny społecznie: „Dziady są kurwa marne. Tą epokę *pokazuje książkę pt. *Romantyzm** to bym w ogóle *rzuca książką* wypierdolił” (Mietczyński 2015c, 9:40–9:46). Mietczyński poprzez niestosowny gest umniejsza wartość epoki literackiej, uznawanej powszechnie za najważniejszą w dziejach historii literatury polskiej, oraz książki – przedmiotu społecznie szanowanego. Łamanie tabu językowego i społecznego jest przykładem postawy buntu wobec narzucanych lektur. Mietczyński buntuje się przeciwko normom obyczajowym, co również jest bliskie oglądającej go młodzieży. Uczniowie także często sprzeciwiają się obowiązującym w szkole

i nie tylko zasadom, przez co zachowanie Mietczyńskiego jest dla nich odzwierciedleniem tego, że youtuber (choć starszy) jest jednym z nich. Buduje to swego rodzaju więź między nadawcą a młodymi odbiorcami.

Kolejnym ważnym aspektem kreowania związków między uczniami a lekturami jest relacja nadawczo-odbiorcza, którą tworzy Mietczyński w swoich filmach. Służy temu wymieniane wcześniej odchodzenie od typowej hierarchii komunikacyjnej, współczesne obrazowanie i kreowanie się na jednego ze słuchaczy. Ostatnia cecha widoczna jest w sposobie konstruowania zdań w streszczeniach. Między innymi w filmie poświęconym *Zemście* Aleksandra Fredry Mietczyński używa my-inkluzywnego, stawiając siebie na równi z uczniami:

Tymczasem Waclaw spotyka Podstolinę i mamy dość niezręczną sytuację, bo okazuje się, że ta dwójka się zna i to nawet można powiedzieć dogłębnie. Waclaw jak był na studiach to udawał, że jest jakimś kurwa księciem litewskim, po to, żeby łatwiej mu było zaliczyć... nie materiał. Tak się składa, że Podstolina była jedną z jego zdobyczy, więc no wyszedł trochę na debila w tej sytuacji (Mietczyński 2017b, 10:06-10:32).

Sformułowanie *mamy dość niezręczną sytuację* wskazuje na to, że nadawca utożsamia się z odbiorcami. Inkluzywność analizowanej formy nie ogranicza się do poziomu gramatycznego, lecz realizuje się przede wszystkim w wymiarze relacyjnym. Powyższa konstrukcja tworzy wspólnotę interpretacyjną, w której nadawca i odbiorcy funkcjonują jako równorzędni uczestnicy aktu recepcji. Nie jest to my-instytucjonalne, typowe dla dyskursu szkolnego⁷, lecz my-partnerskie, implikujące współuczestnictwo i wspólne interpretowanie tekstu. Youtuber często opowiada o lekturze w taki sposób, jakby był jednym ze słuchaczy. Odchodzi tym samym od roli nauczyciela⁸, która w pewnym stopniu jest mu narzucona przez formę streszczenia. Mietczyński wytwarza sytuację quasi-dialogiczną, w której lektura staje się przedmiotem wspólnej rozmowy. Taka strategia redukuje hierarchię komunikacyjną, wzmacnia identyfikację odbiorcy z nadawcą i buduje wrażenie, że tekst literacki jest analizowany wspólnie, a nie jednostronnie objaśniany. Dodatkowo kolejnym przykładem utożsamiania się z widzami są liczne wypowiedzi Mietczyńskiego na temat tego, że sam nie rozumie opowiadanej fabuły dzieła. Na początku streszczenia *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego mówi:

Wesele to dramat. Wesele to kurwa dramat. Zarówno dramat, jak i dramat. Pamiętam, że czytając Wesele, musiałem się wracać kilka razy do początku, bo nie pamiętałem, kto kim jest. Jak nie wiesz, kto kim jest, to czytanie książki wydaje się trochę bezcelowe. Ja

⁷ W rzeczywistości szkolnej użycie pierwszej osoby liczby mnogiej np. „omawiamy lekturę” stanowi często figurę retoryczną maskującą asymetrię – faktycznym podmiotem działania czasami pozostaje nauczyciel, a uczniowie wówczas słuchają i reprodukują treści.

⁸ Mietczyński wyróżnia się w ten sposób na tle pozostałych twórców bryków audiowizualnych, którzy chętnie korzystają z formy komunikacji nauczyciel-uczeń, jedynie przenosząc ją ze szkolnej klasy w inne miejsca. Przykładem twórczyni streszczeń wchodzącej w rolę edukatorki, nauczycielki jest Izabela Kasperek znana w Internecie jako Wiedza z wami. Na jej kanale można znaleźć wiele materiałów pomagających w przygotowaniach do szkolnych egzaminów, które znacznie różnią się od tych publikowanych przez Mietczyńskiego. Język, którego twórczyni używa w filmach, jest mocno osadzony w rzeczywistości szkolnej, a jej mowa ciała jest bardzo monotonna. Na podstawie analizy kanału na platformie YouTube: Wiedza z wami, <https://www.youtube.com/@wiedzazwami> [dostęp: 25.08.2025]

tam do końca nie jestem przekonany, kto kim był, więc oglądanie tego streszczenia też jest bezcelowe, ale to akurat nic nowego (Mietczyński 2015b, 0:09–0:36)

Youtuber wspomina swoje szkolne lata, przyznaje się również przed widzami, że nie jest pewien swojej wiedzy na temat omawianego dramatu. Wchodzi tym samym w rolę uczniów, solidaryzuje się z nimi. Oglądający go młodzi ludzie nie widzą nauczyciela stojącego pod tablicą, ale kolegę, równego sobie *ziomka*, który tak samo jak oni zмага się z nauką i zrozumieniem lektur szkolnych. Wszystkie te aspekty budują symetryczną relację nadawczo-odbiorczą, a także czynią filmy bardziej atrakcyjnymi. Uczniowie, postrzegając Mietczyńskiego jako osobę godną zaufania, znającą dobrze ich świat i prezentującą właściwy im sposób myślenia, będą słuchać go chętniej niż innych twórców treści edukacyjnych w przestrzeni internetowej. W powyższym fragmencie Mietczyński dodatkowo bawi się słowem *dramat*, wykorzystując jego wieloznaczność. Używa go w jednym zdaniu, ale w dwóch znaczeniach – jako określenie gatunku literackiego oraz wyrażenie oceniające negatywnie. Ten zabieg językowy może wzbudzać śmiech u odbiorcy.

Filmy Mietczyńskiego są przykładem materiałów edurozrywkowych. Łączą funkcję ludyczną i edukacyjną, co sprawia, że uczniowie są skłonni sięgać po streszczenia omówione powyżej. Potoczność, wulgaryzacja języka, humor i budowanie relacji z odbiorcami służą budowie pośrednich mostów komunikacyjnych między odbiorcami, uczniami oraz omawianymi dziełami literackimi. Możliwe, że po poznaniu treści lektury niektórzy młodzi ludzie, zachęceni tym, co opowiedział im Mietczyński, sięgną po oryginał. Niewykluczone, że część z odwiedzających kanał youtubowy przeczytała zadany tekst przed obejrzeniem filmu, który stanowi jedynie formę przypomnienia lub wyjaśnienia niezrozumiałych wątków. W każdym wypadku streszczenia Mietczyńskiego ułatwiają spotkanie z lekturą, choć nie gwarantują bezpośredniego kontaktu z językiem dzieła.

Mietczyński i jego twórczość z perspektywy uczniowskiej

Ważnym aspektem analiz języka streszczeń oraz jego istotnej roli w edukacji polonistycznej są badania ankietowe przeprowadzone wśród uczniów szkół ponadpodstawowych⁹ oraz nauczycieli języka polskiego¹⁰. Celem badania opinii młodzieży na temat Mietczyńskiego było sprawdzenie popularności youtubera oraz określenie tego, co decyduje o wyborze przez uczniów streszczenia audiowizualnego i w jakim stopniu jest ono pomocne w zrozumieniu oryginalnego tekstu.

⁹ Ankieta dla uczniów szkół ponadpodstawowych została przygotowana i przeprowadzona w grudniu 2024 roku w ramach badań do referatu pt. *Jak przebyć drogę od języka oryginału do języka współczesnego ucznia? Językoznawcze uwagi o komunikacyjnych mostach w edukacji polonistycznej* wygłoszonego na IV Konferencji Studenckiej odbywającej się w Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. Referat został przygotowany w duecie z Amelią Jakubowską.

¹⁰ Ankieta dla nauczycieli języka polskiego została przygotowana i przeprowadzona w kwietniu 2025 w ramach badań do pracy licencjackiej pt. *Audiowizualny (wy)bryk Mietczyńskiego jako językowe remedium na uczniowskie spotkania z literaturą? Charakterystyka wybranych cech językowych bryków oraz ich ocena oczyma uczniów i polonistów* napisanej pod kierunkiem prof. UAM dr hab. Marty Wrześniewskiej-Pietrzak z Instytutu Filologii Polskiej UAM w Poznaniu.

W badaniu wzięło udział trzystu pięćdziesięciu czterech uczniów szkół ponadpodstawowych z całej Polski.

Młodzi respondenci wykazali się dużą znajomością twórczości Międzyńskiego. Ponad siedemdziesiąt pięć procent badanych zna jego filmy, a aż siedemdziesiąt cztery procent choć raz skorzystało z opracowań youtubera. Prawie dwadzieścia dziewięć procent uczniów deklaruje, że sięga po nie często. Odpowiedź na pytanie o to, czy respondenci czytają zadane lektury, jest niepokojąca. Niemal siedemdziesiąt sześć procent (czyli dwieście sześćdziesiąt osiem osób) przyznało się do nieczytania książek znajdujących się w spisie lektur. Najczęściej podawanym powodem braku zainteresowania próbą bezpośredniego spotkania z oryginałem, który podało niemal pięćdziesiąt procent uczniów, jest brak czasu. Niespełna czterdzieści sześć procent przyznało, że uważają lektury szkolne za nudne, a trzydzieści dziewięć procent zwróciło również uwagę na niezrozumiały język. Widać zatem, że niedzisiejszy język książek wymienionych w podstawie programowej jest jedną z istotnych przyczyn zniechęcających uczniów do czytania. Nic dziwnego zatem, że brak udanej komunikacji z dziełem literackim prowadzi młodych ludzi do poszukiwania alternatywnych form przekazu. Stąd też siedemdziesiąt sześć procent ankietowanych uznało, że opracowania Międzyńskiego są pomocne w procesie przyswajania treści utworów. W kolejnym pytaniu ankietowanym uczniowie zostali zapytani o to, jakie cechy w filmach youtubera czynią omawiane dzieła przystępnymi. Blisko pięćdziesiąt osiem procent odpowiedziało, że język, jakiego używa Międzyński, jest bardziej zrozumiały. Niespełna pięćdziesiąt dwa procent badanych stwierdziło, że sposób wypowiedzi twórcy sprawia, iż wybór streszczenia jego autorstwa jest bardziej atrakcyjny niż samodzielne zmagania z dziełem literackim. Wielu uczniów chwaliło elementy komizmu i humoru, a także kontrowersyjne wulgaryzmy, które ich zdaniem dodają filmom wielu walorów, przyciągają uwagę i pozwalają zapamiętać najważniejsze informacje.

Wszystkie odpowiedzi uczniów odnoszą się do szeroko rozumianego języka oraz stylu wypowiedzi Międzyńskiego. Wiele z nich pokazuje, jak ważnym aspektem dla odbiorców jest korzystanie przez youtubera z elementów młodo-mowy. Potoczność, humor, wulgarność i proste, współczesne obrazowanie sprawia, że uczniowie odnajdują się w streszczeniach łatwiej niż w oryginalnych tekstach literackich.

Język i twórczość Międzyńskiego oczyma nauczycieli

Opinie nauczycieli różnią się nieco od zdania uczniów. Głównym celem przeprowadzenia ankiety wśród nauczycieli polonistów było ustalenie, czy ich zdaniem twórczość Międzyńskiego można uznać za *remedium* na spotkania z literaturą w szkole. W badaniu wzięło udział trzydziestu czterech nauczycieli z całej Polski.

Pierwsze pytania ankietowe dotyczyły tego, jak według polonistów wygląda kryzys czytelniczy wśród młodzieży. Ponad dziewięćdziesiąt jeden procent zgodziło się ze stwierdzeniem, że współcześni uczennice i uczniowie nie czytają lektur szkolnych. Powodem, dla którego zdaniem niemal sześćdziesięciu procent nauczycieli języka polskiego młodzież nie robi tego, był brak zainteresowania czy-

taniem w ogóle. Blisko pięćdziesiąt trzy procent ankietowanych podało, że język utworów jest dla uczniów niezrozumiały. Ponad czterdzieści siedem procent nauczycieli zwróciło także uwagę na preferencje czytelnicze młodzieży. Zasugerowali, że z pewnością ich podopieczni wolą sięgać po literaturę najnowszą, książki o współczesniejszej tematyce. Powodem nieczytania według trzech procent badanych jest przymus szkolny, będący źródłem demotywacji. Odpowiedzią na kryzys czytelniczy jest rosnąca popularność różnego rodzaju streszczeń. Nauczyciele zdają się świadomi tego zjawiska, ponieważ aż dziewięćdziesiąt siedem procent ankietowanych zgodziło się ze stwierdzeniem, że ich uczniowie korzystają z dostępnych streszczeń i opracowań. Można więc uznać, że korzystanie z pomocy wszelkiego typu bryków jest dziś powszechne. Nauczyciele uzasadnili ten stan rzeczy tym, że uczniowie, wybierając streszczenia, oszczędzają czas. Ankietowani stwierdzili również, że sięganie po streszczenia jest umotywowane prostszym w odbiorze językiem opracowań, dzięki czemu uczniowie szybciej i efektywniej mogą przyswoić treść analizowanego w szkole dzieła. Respondenci mają świadomość, że utrudniona komunikacja między uczniem a dziełem literackim skutkuje szczątkową wiedzą na temat problematyki utworu.

Nauczyciele zostali zapytani, czy znają twórczość i osobę Mietczyńskiego. Jedynie czterdzieści siedem procent nauczycieli przyznaje, że wiedzą, kim jest wspomniany youtuber oraz znają jego filmy choćby w najmniejszym stopniu. Osoby, które zadeklarowały znajomość kluczowych dla badania materiałów, zostały poproszone o wyrażenie opinii na ich temat. Najczęściej wskazywanym przez polonistów mankamentem streszczeń youtubera jest język potoczny przepełniony wulgaryzmami. Ankietowani wyrażali obawę przed negatywnym wpływem tego typu zachowań werbalnych i możliwość przejęcia przez uczniów złych manier językowych. Strach ten wynika z dużej liczby form potocznych w pracach uczniowskich, a także z tego, że świadomość na temat różnic między językiem potocznym a oficjalnym nie zawsze jest wystarczająco wysoka wśród młodych ludzi. Nie należy jednak winą za podobne zjawiska obarczać streszczeń Mietczyńskiego, ponieważ powszechnie wiadomo, że młodzież używa słownictwa kolokwialnego w codziennej komunikacji, więc język youtubera, zbliżony do jej własnego, nie jest dla niej niczym nowym. Młodomowa wykształciła się na podstawie nacechowanej odmiany języka potocznego bez udziału streszczeń audiowizualnych, więc nie należy przypisywać im odpowiedzialności za to zjawisko. Kolejnymi wskazywanymi wadami filmów są uproszczenia, błędy rzeczowe oraz narzucanie przez autora swoich opinii. Kwestia języka Mietczyńskiego budzi niemałe kontrowersje w gronie polonistycznym. Niektórzy ankietowani uważają zrozumiały dla uczniów język za zdecydowaną zaletę filmów, ponieważ dzięki temu uczniowie czują swego rodzaju bliskość z lekturą. Proste, obrazowe tłumaczenie oraz odnoszenie się do doświadczeń uczniów także zostały docenione. Za atuty Mietczyńskiego uznano również humor oraz angażowanie emocjonalne ucznia.

Ostatnie pytania w ankiecie skierowanej do nauczycieli języka polskiego dotyczyły sposobów wykorzystania materiałów publikowanych przez Mietczyńskiego podczas lekcji. Zdecydowana większość respondentów odrzuciła pomysł korzysta-

nia z wspomnianych streszczeń. Argumentowano to m.in. tym, że polonista ma za zadanie zapoznawać uczniów z oryginalnym tekstem, a nie jego streszczeniem. Oprócz tego oburzenie wywołało nieprzestrzeganie przez youtubera zasad kultury języka. Jednakże, część nauczycieli zgodziła się z tym, że można w sposób celowy wykorzystywać fragmenty streszczeń Międzyńskiego i zderzać je z tekstami literackimi, by budować świadomość językową i stylistyczną. Zdaniem nauczycieli wspomniane filmy mogą być okazją do powtórki materiału, a także stanowić podstawę do analiz językowych. Zaproponowano również kreatywne formy, takie jak: tworzenie komiksów lub własnych streszczeń na podobnej zasadzie, jak robi to Międzyński. Nagrania publikowane przez youtubera mogą być również punktem wyjścia do zabawy stylami funkcjonalnymi polszczyzny oraz rozmowy na temat nacechowanej i neutralnej odmiany języka potocznego, połączonej z ćwiczeniami opracowanymi na podstawie fragmentów omawianych streszczeń. Korzystanie z bryków na lekcjach języka polskiego może też pomóc w budowaniu świadomości uczniów na temat różnic między językiem dzieła a językiem streszczenia (ich własnym).

Większość odpowiedzi ankietowych dotyczyło szeroko rozumianego języka, potoczności i obecności wulgaryzmów w streszczeniu audiowizualnym youtubera. Część ankietowanych uważała te cechy za korzystną stronę opracowań, inni wartościowali je jednoznacznie negatywnie. Moim zdaniem używanie walorów młodomowy przez Międzyńskiego jest bardzo dobrym rozwiązaniem, przykuwającym uwagę młodych odbiorców – zakładanych adresatów publikowanych bryków. Jest to przykład tego, czego zresztą sam youtuber chciał dokonać (Międzyński 2017a, 8–9), czyli mówienia o rzeczach poważnych w sposób prosty i przystępny. Tak przemyślany (wy)bryk twórcy przyniósł mu ogromną popularność wśród młodzieży. Choć funkcja rozrywkowa jest wskazywana przez wielu jako ta najbardziej przyciągająca uwagę, to nie należy zapomnieć, że każdy film Międzyńskiego poświęcony lekturom niesie za sobą jakąś wartość dydaktyczną. Nie jest ona może rozbudowana tak, jak chcieliby tego krytycy, ale jest. Warto też pamiętać, że dla ucznia niezainteresowanego samodzielnym pogłębianiem swojej wiedzy każdy element, który edukuje, jest istotny. Streszczenia autorstwa Międzyńskiego pozwalają poznać treść lektury pobieżnie, zapamiętać najważniejsze wątki i przesłanie utworu. Nie dostarczają całościowej wiedzy o dziele, ale ta podstawowa jest lepsza niż żadna.

Zakończenie

Postać i twórczość Międzyńskiego budzi kontrowersje w środowisku polonistycznym. Podobnie jest z innymi formami bryków i niekonwencjonalnych pomocy dydaktycznych. Choć języka, którego używa Międzyński, nie można uznać za wzorcowy przykład polszczyzny oficjalnej, pełni on zupełnie inną funkcję. Budowanie relacji z odbiorcami poprzez używanie tego samego kodu, zaczerpniętego z młodomowy, oraz korzystanie z licznych kontekstów obowiązujących w realiach młodego człowieka to niezwykle wartościowe i – co najważniejsze – przyciągające odbiorcę cechy streszczeń. Pozwalają one na ułatwienie aktu komunikacyjnego zachodzącego między uczniem a lekturą podczas kształcenia literackiego. War-

tość dydaktyczna płynąca z filmów Mietczyńskiego jest doceniana przez młodzież, o czym świadczą odpowiedzi ankietowanych. Większość z nich korzysta z materiałów publikowanych przez youtubera, ponieważ są dla nich pomocne w spotkaniach z klasykami polskiej literatury obecnymi w spisie szkolnych lektur. Nie można winić współczesnych uczniów za to, że język tych utworów jest dla nich niezrozumiały i trudny w odbiorze, co w efekcie czyni książkę niedostępną, a czynność czytania – nudną i nieefektywną. Mietczyński proponuje rozwiązanie tego problemu. Przede wszystkim pokazuje, że można mieć swoje zdanie, ponieważ nie wszystkie lektury muszą się podobać. Autor streszczeń sam wielokrotnie przyznaje, że nie lubi danego tytułu, ale mimo to sięgnął po niego i przeczytał. Może to stanowić dla uczniów pewien wzór, świadczący, że zdobywanie wiedzy jest wartością, która nie zawsze musi łączyć się z rozrywką, ale też, że element ludyczny nie powinien zostać całkowicie pominięty. Mosty komunikacyjne budowane przez Mietczyńskiego przynoszą uczniom więcej dobrego niż zakładają nauczyciele. Istnieje prawdopodobieństwo, że streszczenia staną się elementem zachęcającym do czytania, bo przedstawiona treść wyda się uczniowi tak intrygująca, że zapragnie spotkać się z nią bezpośrednio (czytając całość lub fragmenty). To zderzenie streszczenia i oryginału pozwoli być może dostrzec różnice między językiem współczesnego młodego człowieka a językiem dzieła, zainteresować zmianami w języku, różnicami w rozumieniu nierzadko tych samych pojęć.

Przedstawione badanie stanowi jedynie przyczynek do analiz języka streszczeń audiowizualnych. Sam Mietczyński pozostaje wciąż aktywnym twórcą streszczeń, zmienia i zaskakuje nieustająco swoich odbiorców rozwiązaniami, które pozwalają mu utrzymać atrakcyjność przekazu. Trudno zatem mówić o jednorodnych schematach czy rozwiązaniach wykorzystywanych przez youtubera. Działalność ta jest z pewnością warta dokładniejszego zbadania, także dlatego, że współczesna edukacja potrzebuje nowych i atrakcyjnych dla młodego odbiorcy sposobów pracy z tekstem literackim (i nie tylko).

Spis wykorzystanych publikacji i materiałów:

- Anusiewicz Janusz, 1992, *Potoczność jako sposób doświadczania świata i jego postawa wobec świata*, w: *Język a kultura*, t. 5, Anusiewicz J., Nieckula F. (red.), Wrocław, s. 9-20.
- Baniecka Ewa, 2008, *Gwara młodzieżowa jako odmiana współczesnej polszczyzny – próba charakterystyki*, w: *Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość*, t. 5, s. 157-169.
- Bartmiński Jerzy, 1993, *Styl potoczny*, w: *Współczesny język polski*, Bartmiński J. (red.), Wrocław, s. 115-134.
- Grochowski Maciej, 2001, *Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów*, Warszawa, s. 19.
- Jakubowska Amelia, Szaniawska Olga, 2025, *Jak przebyć drogę od języka oryginału do języka współczesnego ucznia? Językoznawcze uwagi o komunikacyjnych mostach w edukacji polonistycznej*, „Edukacja Dziecka”, nr 9, s. 83-93.

- Mietczyński Mieciu, 2015c, *Streszczenia lektur - „Dziady cz. II”*, https://www.youtube.com/watch?v=_CvYXG1MpRM [dostęp: 14.08.2025]
- Mietczyński Mieciu, 2015a, *Streszczenia lektur - „Makbet”*, <https://www.youtube.com/watch?v=exllWqTxnMg> [dostęp: 14.08.2025]
- Mietczyński Mieciu, 2015b, *Streszczenia lektur - „Wesele”*, <https://www.youtube.com/watch?v=apxnUiwR1To&t=644s> [dostęp: 14.08.2025]
- Mietczyński Mieciu, 2017b, *Streszczenia lektur - „Zemsta”*, <https://www.youtube.com/watch?v=nqwj2guX42A> [dostęp: 14.08.2025]
- Mietczyński Mieciu, 2017a, *Wykłady Profesora Niczego*, Kraków, s. 8-9.
- Szaniawska Olga, 2025, *Audiowizualny (wy)bryk Mietczyńskiego jako remedium na uczniowskie spotkania z literaturą? Charakterystyka wybranych cech językowych bryków oraz ich ocena oczyma uczniów i polonistów*, Poznań, (praca licencjacka).
- Umiejętności Polaków - wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIAAC)*, <https://www.ibe.edu.pl/images/Badania%20międzynarodowe/Publikacje/Raport-PIAAC-2023.pdf> [dostęp: 14.08. 2025]
- Wileczek Anna, 2021, *Współczesna młodomowa. Lingwistyczno-kulturowe konceptualizacje zjawiska*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin - Polonia”, nr 6, s. 185-206.

O autorce:

Olga Szaniawska – studentka filologii polskiej na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2025 roku obroniła pracę licencjacką pt. *Audiowizualny (wy)bryk Mietczyńskiego jako językowe remedium na uczniowskie spotkania z literaturą? Charakterystyka wybranych cech językowych bryków oraz ich ocena oczyma uczniów i nauczycieli* napisaną pod kierunkiem prof. UAM dr hab. Marty Wrześniewskiej-Pietrzak z Instytutu Filologii Polskiej. Interesuje się językiem edukacji, szczególnie badaniami nad językiem streszczeń lektur szkolnych, a także dydaktyką polonistyczną, w aspekcie kształtowania kompetencji językowych uczniów.